Азәрбајҹан ССР Елмләр Академијасынын КИТАБХАНАСЫ

Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

Азәрбајҹан Кәнҹләри

№ 136 (10755)

ЧӘРШӘНБӘ, 16 НОЈАБР 1988-чи ИЛ.

Гијмәти 3 гәпик.

1919-чу ил октјабрын 27-дән чыхыр

АЗӘРБАЈҸАН ЛКНИ МК-нын ОРГАНЫ • «АЗӘРБАЈДЖАН ГЯНДЖЛЯРИ»—ОРГАН ЦК ЛКСМ АЗЕРБАЙДЖАНА

СОВЕТ ИТТИФАГЫНДА

⊙ ЈУРМАЛА

Латвијанын микробиолог алимләри јени бактерија штаммы кашф етмишләр. Бу микроорганизмдән истифадә етутәлифф мәһсулара — фруктозә, диабет мәһсулу сајылан сорбитә — ган плазмасы әвәзедичисинә чевриә билир. Тәдгигатчылар һамы бактеријаларын нечә ашламасы барәдә бу јахынларда баша чатмышÜmumittifaq «Биоконверсија-88» конфрансында мә'лумат вермишләр.

⊙ ТУЛА

Һејвандарлыг фермаларындакы әмәкдашлары дәвамлыны та'мин етмәк үчүн Елмләр Академијасынын ЕМ өз үзәринә көтүрмүшдүр. Тула вилајәтиндә фермаларда ән комплексдә техники ишләмә, автоматик идарәетмә системини мин нәфәрдә тәбиг етмишдир. Бу јахынлыгда вилајәт әграр-сәнаје комитәсинин информасија-һесабланма мәркәзинин мүтәхәссисләри назырлашмыш өз һесабта көчмишләр.

⊙ КАЛИНКОВИЧИ

Гомел вилајәтиндәки «Калинковичски сөвхозунун ишчиләри РАСБ-ын әнлара тикилән материаллары фонду үчүн әсасы ајырмасыны һеч кәсләримләр. Тәсәрруфат әзу өз јерләри өртүк материаллары әвәзинә дүз пајчыллыг әсасында дивар блокларынын һазырланмасы үчүн сех тикмишдир. (СИТА).

Азәрбајҹан Коммунист Партијасы Мәркәзи Комитәсинин пленуму һаггында

МӘ'ЛУМАТ

1988-чи ил нојабрын 13-дә Азәрбајҹан КП МК-нын пленуму олмушдур.

Ашағыдакы мәсәләләрә бахылмышдыр:

1. Республикада мәнзил проблемининн һәллини сүр'әтләндирмәк тәдбирләри һаггында.

2. Республика партија тәшкилаты партија комитәләри апаратынын јенидән тәшкил едилмәси вә Азәрбајҹан КП МК комиссијаларынын јарадылмасы һаггында.

3. Азәрбајҹан КП Мәркәзи Комитәсинин 1988-чи ил августун 16-да кечирилмиш пленумундан сонра көрүлән иш һаггында МК бүросунун һесабаты.

Тәшкилат мәсәләси.

Азәрбајҹан КП МК-нын биринчи катиби Ә. Х. Вәзиров «Республикада мәнзил проблемининн һәллини сүр'әтләндирмәк тәдбирләри һаггында» МК бүросунун мә'рузәси илә чыхыш етмишдир.

Мә'рузәнин мүзакирәсиндә Азәрбајҹан ССР тикинти назири Ә. Ә. Әлијев, Бакы Бах Тикинти Идарәси 2 нөмрәли евтикмә комбинатынын електрик јығмагчысы С. М. Вартанјан, Кировабад Шәһәр Ичраијә Комитәсинин сәдри С. Ф. Мәммәдов, Нахчыван Вилајәт Партија Комитәсинин икинчи катиби А. М. Голубев, Азәрбајҹан Архитекторлар Иттифагы идарә һеј'әти сәдринин муавини Н. М. Һачыбәјов, Бакы Шәһәр Партија Комитәсинин биринчи катиби Ф. Ә. Мусајев, Чәлилабад Рајон Партија Комитәсинин биринчи катиби Е. С. Агајев, Азәрбајҹан ССР тикинти материаллары сәнајеси назири А. Ә. Мансуров, «Бакински рабочи» гәзетинин редактору К. Г. Глушков, Хачмаз Рајон Партија Комитәсинин биринчи катиби Ч. Ә. Фәрәчов чыхыш етмишләр.

Музакирә олунмуш мәсәлә барәсиндә гәрар гәбул едилмишдир.

Икинчи мәсәлә барәсиндә МК бүросунун мә'луматы динләнилмишдир. XIXÜmumittifaq партија конфрансынын кечирилмәсинә, Сов.ИКП МК ијул вә сентјабр (1988-чи ил) пленумларынын гәрарларына мүвафиг сүрәтдә республика партија комитәләри апаратынын структуруну јенидән тәшкил етмәк вә Азәрбајҹан КП МК-нын комиссијаларыны јаратмаг һаггында гәрар гәбул едилмишдир.

Пленум Азәрбајҹан Коммунист Партијасы Мәркәзи Комитәсинин 1988-чи ил августун 16-да кечирилмиш пленумундан сонра көрүлән иш һаггында МК бүросунун һесабатыны динләмишдир. Бу мәсәлә барәсиндә Азәрбајҹан КП МК катиби Р. Ј. Зејналов мә'лумат вермишдир.

Пленум кечирилән дөврдә Азәрбајҹан КП МК бүросунун фәалијәтинин бәјанмишдир.

Пленум тәшкилат мәсәләсинә бахмышдыр.

Пленум В. Н. Коновалову пенсијаја чыхмасы илә әлагәдар олараг Азәрбајҹан КП МК-нын икинчи катиби вәзифәсиндән азад етмиш вә ону бүронун тәркибиндән чыхармышдыр.

Пленум әввәллər Сов.ИКП МК-нын инспектору ишләмиш В. П. Полјаничкону кизли сәсермә јолу илә МК-нын тәркибинә дахил етмиш, Азәрбајҹан КП МК-нын икинчи катиби вә бүро үзвү сечмишдир.

Пленум С. Ч. Гасымованы Бакы Шәһәр Партија Комитәсинин катибли сечилмәси илә әлагәдар олараг Азәрбајҹан КП МК катиби вәзифәсиндән вә бүро үзвүлүјүндән азад етмишдир.

Пленум Азәрбајҹан ССР Дөвләт Төһлүкәсизлијә Комитәсинин сәдри И. И. Гореловскини вә Азәрбајҹан КП МК партија-тәшкилат ишләр шө'бәсинин мүдири В. Ә. Һүсејнову кизли сәсермә јолу илә Азәрбајҹан КП МК-нын тәркибинә дахил етмиш вә бүро үзвләри сечмишдир.

Пленумун ишиндә Сов.ИКП МК тикинти шө'бәсинин бөлмә мүдири В. А. Сидоров, Сов.ИКП МК-нын мәс'ул ишчиси Д. С. Афанасјев иштирак етмишләр.

РЕСПУБЛИКАДА МӘНЗИЛ ПРОБЛЕМИНИН ҺӘЛЛИНИ СҮР'ӘТЛӘНДИРМӘК ТӘДБИРЛӘРИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈҸАН КП МК БҮРОСУНУН МӘ'РУЗӘСИ

Мә'рузәчи—Азәрбајҹан КП МК-нын биринчи катиби Ә. Х. ВӘЗИРОВ

Јолдашлар!

Азәрбајҹан Коммунист Партијасы Мәркәзи Комитәси пленумунун мүзакирәсинә биринчи дәфә чыхы олан мәсәлә вериләр. Бу күн республиканын сосиал саһәсинә мәнзил проблеминдән даһа кәскин вә даһа вачиб проблем јохдур.

Дөгрудан да, тәхминә ләрдә 133 мин аилә мәнзил учотунда дајанмышдыр; бунларын тәгрибән 20 мини он илдән чохдур ки, учотдадыр. 200 миндән артыг аилә коммунал мәнзилләрдә дајанмагдадыр, абад олмајан биналарда вә јатагганаларда, һавасы гаралы өрәзилләрдә, мә'дән әразиләриндә, өзбашына тикилмиш дахмаларда јашајыр. Бејүк Вәтән мүһарибәсинин бир чох әлилләри вә иштираччылары, бејнәлмиләлчи сүрүндүрмәчилик — бах, бунлар инди дә кәндләрин сыхыр. Онларын һәр бириндә 10,7 квадратметр вә ја әлкә үзрә олдуғундан бир дәфә јарым ај мәнзил саһәси дүшүр.

Ümumијәтлә, мәнзил саһәси илә тә'минат үзрә бә'зи өлкәләрдән сонра јерләшдиндән тәгрибән 25 фаиз кери галыбыг. Лакин мәнзил тикинтисинә јенәдилән дөвләт әсаслы әсасат гојулушундан мүтәмади истифадә олунмуг. Көрүнүр, бу, аз адамы һәрәкәт едир. Әвәзләри үчүн бешиллик өрәзиндә 440 милјон манат әсасат истифадәсиз галмышдыр. Белә ки, 42 миндән артыг аилә тәзә мәнзилләрә јенә билмәмишдир. Бир сәзлә, биз Бакыда вә Сумгајыт да өзбашына тикилмиш бүтүн дахмалары вә учмаг төнләрә өлан еләрә сөмкә үчүн јифајет едә чак гәдәр өзәрә тутдуғундан ај мәнзил тикмишик. Статистика белә дир.

Лакин тикилән еләр да адамлары о гәдәр севиндирмир. Еләр кам-кәсирә, коммунихасијалары баша чатдырмамышдыр, өрәзиси абадландырылмамышдыр һалда тәһвил верилир. Бурада мәнзил нөвбәләриндә чохлулар кәләмләри, бүрократ өнкәлләри вә суи-истифадә һаллары, нормал коммунал хидмәтинин олмадығыны да әлавә един. Шүарлара вә иштәрләр адамларын инамсызлығынын көкләри, үмидсизлијин, партија вә совет органларына сајсызлығын сәбәби бунлар дејилми? Һәр јердә бүтүн көрүшләрдә адамлар јекдилликлә дејирләр ки, мәнзил бу күн ән вачиб, ән көрәкли ишдир.

Бах, бунә көрә дә МК бүросу мәнзил тикинтисинин сүр'әтләндирилмәсини республика партија тәшкилатынын сосиал сијасәтинә үстүн истигамәтләрдән бири һесаб едир. М. С. Горбачовун гејд етдији кими, бу, умумиттифаг мәсәләсидир. Бу мүһүм саһәдә мүтәмади кәрилијин вә өнгсанларын сәбәбләри әз дејилдир. Бунлар әввәлки бешилликләрдә мәнзил тикинтисинин һәчмини хејли ихтисар едилмәсиндән, онун әсаслында јунудлумасындан ибарәтдир. Бунлар һәм дә инфраструктурун инкишафында галыг принсипиндән ибарәтдир. Бунлар, әнәјәт, мәнзил учотунун вә бөлкүсүнүн мүкәммәл олмамасындан ибарәтдир.

Сон беш илдә Азәрбајҹан КП МК бүросу вә катибләри әсаслы тикинти, о чүмләдән мәнзил тикинтиси проблемләри илә әлагәдар 90-дан артыг мәсәлә бахмыш, бир чох сәнәдләр гәбул етмишләр. Лакин гәрарлар чох вахт конкрет ишләрә мәнсәмәләндирилмәмиш, онларын һәјата кечирилмәси позулмушдур.

Бизә мәнзил тикинтисиндә, онун һәчминин артырылмасында чидди өрәнләјиши көрәндир ки, 2000-чи илдәк бу проблем һәлл едәк, Сов.ИКП XXVII гурултајында мәнзил тикинтисинә мүвафиг сүрәтдә әслиндә һәр бир аилә едилмәси үчүн мәнбәләрә касад олмасы, торпаг саһәләри ајрылмасында сүрүндүрмәчилик — бах, бунлар инди дә кәндләрин сыхыр. Онларын һәр бириндә 10,7 квадратметр вә ја әлкә үзрә олдуғундан бир дәфә јарым ај мәнзил саһәси дүшүр.

Ümumијәтлә, мәнзил саһәси илә тә'минат үзрә бә'зи өлкәләрдән сонра јерләшдиндән тәгрибән 25 фаиз кери галыбыг. Лакин мәнзил тикинтисинә јенәдилән дөвләт әсаслы әсасат гојулушундан мүтәмади истифадә олунмуг. Көрүнүр, бу, аз адамы һәрәкәт едир. Әвәзләри үчүн бешиллик өрәзиндә 440 милјон манат әсасат истифадәсиз галмышдыр. Белә ки, 42 миндән артыг аилә тәзә мәнзилләрә јенә билмәмишдир. Бир сәзлә, биз Бакыда вә Сумгајыт да өзбашына тикилмиш бүтүн дахмалары вә учмаг төнләрә өлан еләрә сөмкә үчүн јифајет едә чак гәдәр өзәрә тутдуғундан ај мәнзил тикмишик. Статистика белә дир.

Лакин тикилән еләр да адамлары о гәдәр севиндирмир. Еләр кам-кәсирә, коммунихасијалары баша чатдырмамышдыр, өрәзиси абадландырылмамышдыр һалда тәһвил верилир. Бурада мәнзил нөвбәләриндә чохлулар кәләмләри, бүрократ өнкәлләри вә суи-истифадә һаллары, нормал коммунал хидмәтинин олмадығыны да әлавә един. Шүарлара вә иштәрләр адамларын инамсызлығынын көкләри, үмидсизлијин, партија вә совет органларына сајсызлығын сәбәби бунлар дејилми? Һәр јердә бүтүн көрүшләрдә адамлар јекдилликлә дејирләр ки, мәнзил бу күн ән вачиб, ән көрәкли ишдир.

Бах, бунә көрә дә МК бүросу мәнзил тикинтисинин сүр'әтләндирилмәсини республика партија тәшкилатынын сосиал сијасәтинә үстүн истигамәтләрдән бири һесаб едир. М. С. Горбачовун гејд етдији кими, бу, умумиттифаг мәсәләсидир. Бу мүһүм саһәдә мүтәмади кәрилијин вә өнгсанларын сәбәбләри әз дејилдир. Бунлар әввәлки бешилликләрдә мәнзил тикинтисинин һәчмини хејли ихтисар едилмәсиндән, онун әсаслында унудлумасындан ибарәтдир. Бунлар һәм дә инфраструктурун инкишафында галыг принсипиндән ибарәтдир. Бунлар, әнәјәт, мәнзил учотунун вә бөлкүсүнүн мүкәммәл олмамасындан ибарәтдир.

Сон беш илдә Азәрбајҹан КП МК бүросу вә катибләри әсаслы тикинти, о чүмләдән мәнзил тикинтиси проблемләри илә әлагәдар 90-дан артыг мәсәлә бахмыш, бир чох сәнәдләр гәбул етмишләр. Лакин гәрарлар чох вахт конкрет ишләрә мәнсәмәләндирилмәмиш, онларын һәјата кечирилмәси позулмушдур.

Бизә мәнзил тикинтисиндә, онун һәчминин артырылмасында чидди өрәнләјиши көрәндир ки, 2000-чи илдәк бу проблем һәлл едәк, Сов.ИКП XXVII гурултајында мәнзил тикинтисинә мүвафиг сүрәтдә әслиндә һәр бир аилә едилмәси үчүн мәнбәләрә касад олмасы, торпаг саһәләри ајрылмасында сүрүндүрмәчилик — бах, бунлар инди дә кәндләрин сыхыр. Онларын һәр бириндә 10,7 квадратметр вә ја әлкә үзрә олдуғундан бир дәфә јарым ај мәнзил саһәси дүшүр.

Ümumијәтлә, мәнзил саһәси илә тә'минат үзрә бә'зи өлкәләрдән сонра јерләшдиндән тәгрибән 25 фаиз кери галыбыг. Лакин мәнзил тикинтисинә јенәдилән дөвләт әсаслы әсасат гојулушундан мүтәмади истифадә олунмуг. Көрүнүр, бу, аз адамы һәрәкәт едир. Әвәзләри үчүн бешиллик өрәзиндә 440 милјон манат әсасат истифадәсиз галмышдыр. Белә ки, 42 миндән артыг аилә тәзә мәнзилләрә јенә билмәмишдир. Бир сәзлә, биз Бакыда вә Сумгајыт да өзбашына тикилмиш бүтүн дахмалары вә учмаг төнләрә өлан еләрә сөмкә үчүн јифајет едә чак гәдәр өзәрә тутдуғундан ај мәнзил тикмишик. Статистика белә дир.

Лакин тикилән еләр да адамлары о гәдәр севиндирмир. Еләр кам-кәсирә, коммунихасијалары баша чатдырмамышдыр, өрәзиси абадландырылмамышдыр һалда тәһвил верилир. Бурада мәнзил нөвбәләриндә чохлулар кәләмләри, бүрократ өнкәлләри вә суи-истифадә һаллары, нормал коммунал хидмәтинин олмадығыны да әлавә един. Шүарлара вә иштәрләр адамларын инамсызлығынын көкләри, үмидсизлијин, партија вә совет органларына сајсызлығын сәбәби бунлар дејилми? Һәр јердә бүтүн көрүшләрдә адамлар јекдилликлә дејирләр ки, мәнзил бу күн ән вачиб, ән көрәкли ишдир.

Адамлар нә гәдәр мараглы идејалар, тәклифләр өрәли сүрмүш, етибәт мәнбәләринә нә кими лајләрини галдырмышлар! Ијул ајындан бу мәсәлә барәсиндә тәкчә партијанын Мәркәзи Комитәсинә 4.933 мәктуб кәлмишдир.Ümumијәтлә өсо Назирләр Совети, дөкәр республика тәшкилатлары, гәзет редакисијалары әһәмәтәкләрдән 8.660 р^ај алмышлар. Бир чох рајон партија комитәләри, назирликләр вә баш идаләләр, бирлик вә мүәссисә коллективләри өз мүлаһизәләрини тәгдим етмишләр.

Бүтүн бу тәклифләр, мәсәләләр вә әрзулар диггәтлә өјрәнилмиш вә умумиләшдирилмишдир. Пленумун сәдләрә назырлајырам ки, о нәдләрин Азәрбајҹан ССР Назирләр Советинин габагчыл МК үзәрләринә өнәдәрилдән гәрар лајиһәләрində бунлардан кениш истифадә едилмишдир. Мәнзил проблемининн әәзијәти нагбилда республика Дөвләт Статистика Комитәсинин чох әтрафлы мә'луматы да сизә пајланмышдыр. Белә үсул практикада илк дәфә тәтбиг олунур. Бу күн МК пленумунда бизә мәнзил проблемининн һәллинин нәинки сијаси вәзифәләрини формалашдырмалы, һәм дә бу проблемин һәлли јоллarыны кәстәрмәли, бунун нишнаданы кими мадди-техники база јаратмаг лазым кәлдијини мүәјјән етмәлијик.

Республика Назирләр Советинин гәрар лајиһәләри кооператив вә фәрди мәнзил тикинтисинин мишјасыны кетрәнләндирмәк, тәсәрруфат үсулу илә мәнзил тикинтисинин иннишаф етдирмәк, јашајыш еләринин вә дикәр социал објектләрин тикинтисинин сәнајеләшдирилмәсини сүр'әтләндирмәк, тикинти материаллары истеһсалына да на иннишаф етдирмәк, јашајыш массивләринин тикилишинин нејфијәтини көкүндән јахшылашдырмаг, мәнзил фондунун мүһәндис гурулары илә абадландырылмасы вә әсаслы тә'мири сәвијәсини јүксәлтмәк мәсәләләрини әһатә едир. Бу сәнәдләр барәсиндә сизин фикиринизи билмәк истәрдик.

Биз гаршымызда нә кими вәзифәләр гојурыг? Назирликләрин, баш идаләләрин, јерли органларын, алимләрин вә мүтәхәссисләрин иштиракы илә бу мәсәләнин өјрәнилмәси кәстәрмишдир ки, 1986-чы илдәк мәнзил учотунда дајанмыш бүтүн шәһәрләрдә 1991-чи илин ахырындәк мәнзилә тә'мин етмәк үчүн реал имкан вардыр, јә'ни нөвбәдә дајанан бу адамларын сајына һәр ил 25 фаиз әзалтмаг лазымдыр. Бундан өтрү һәр ил азы 22 мин вә ја бешиллијин әввәлиндәк тикилдијиндән 15 фаиз чох мәнзил истифадә вермәк тәләб олунур. Биз чари бешиллијин тапшырыгларынынәрдән кечирәрәк тәгрибән 1,5 милјон квадратметр әлавә мәнзил саһәси тикмәк имканы ахтарыб тапмышыг.

Кәлчәк бешиллијә тохунмуг, тәһвил верилән мәнзилин һәчмини 30 фаиздәк, XIV бешиллијдә исә 50 фаиздәк артырмаг нәзәрдә олур. Истигамәтләримиз бәлидир.

Һесабламалар кәстәрир ки, бу мәсәлә барәсиндә тәкчә партијанын Мәркәзи Комитәсинә 4.933 мәктуб кәлмишдир.Ümumијәтлә өсо Назирләр Совети, дөкәр республика тәшкилатлары, гәзет редакисијалары әһәмәтәкләрдән 8.660 р^ај алмышлар. Бир чох рајон партија комитәләри, назирликләр вә баш идаләләр, бирлик вә мүәссисә коллективләри өз мүлаһизәләрини тәгдим етмишләр.

Бүтүн бу тәклифләр, мәсәләләр вә әрзулар диггәтлә өјрәнилмиш вә умумиләшдирилмишдир. Пленумун сәдләрә назырлајырам ки, о нәдләрин Азәрбајҹан ССР Назирләр Советинин габагчыл МК үзәрләринә өнәдәрилдән гәрар лајиһәләрində бунлардан кениш истифадә едилмишдир. Мәнзил проблемининн әәзијәти нагбилда республика Дөвләт Статистика Комитәсинин чох әтрафлы мә'луматы да сизә пајланмышдыр. Белә үсул практикада илк дәфә тәтбиг олунур. Бу күн МК пленумунда бизә мәнзил проблемининн һәллинин нәинки сијаси вәзифәләрини формалашдырмалы, һәм дә бу проблемин һәлли јоллarыны кәстәрмәли, бунун нишнаданы кими мадди-техники база јаратмаг лазым кәлдијини мүәјјән етмәлијик.

Республика Назирләр Советинин гәрар лајиһәләри кооператив вә фәрди мәнзил тикинтисинин мишјасыны кетрәнләндирмәк, тәсәрруфат үсулу илә мәнзил тикинтисинин иннишаф етдирмәк, јашајыш еләринин вә дикәр социал објектләрин тикинтисинин сәнајеләшдирилмәсини сүр'әтләндирмәк, тикинти материаллары истеһсалына да на иннишаф етдирмәк, јашајыш массивләринин тикилишинин нејфијәтини көкүндән јахшылашдырмаг, мәнзил фондунун мүһәндис гурулары илә абадландырылмасы вә әсаслы тә'мири сәвијәсини јүксәлтмәк мәсәләләрини әһатә едир. Бу сәнәдләр барәсиндә сизин фикиринизи билмәк истәрдик.

Биз гаршымызда нә кими вәзифәләр гојурыг? Назирликләрин, баш идаләләрин, јерли органларын, алимләрин вә мүтәхәссисләрин иштиракы илә бу мәсәләнин өјрәнилмәси кәстәрмишдир ки, 1986-чы илдәк мәнзил учотунда дајанмыш бүтүн шәһәрләрдә 1991-чи илин ахырындәк мәнзилә тә'мин етмәк үчүн реал имкан вардыр, јә'ни нөвбәдә дајанан бу адамларын сајына һәр ил 25 фаиз әзалтмаг лазымдыр. Бундан өтрү һәр ил азы 22 мин вә ја бешиллијин әввәлиндәк тикилдијиндән 15 фаиз чох мәнзил истифадә вермәк тәләб олунур. Биз чари бешиллијин тапшырыгларынынәрдән кечирәрәк тәгрибән 1,5 милјон квадратметр әлавә мәнзил саһәси тикмәк имканы ахтарыб тапмышыг.

Кәлчәк бешиллијә тохунмуг, тәһвил верилән мәнзилин һәчмини 30 фаиздәк, XIV бешиллијдә исә 50 фаиздәк артырмаг нәзәрдә олур. Истигамәтләримиз бәлидир. Һәм дә Бакыда 4 нөмрәли евтикмә комбинатынын сөкмә низинчи илдир ки, тикилир, 2 нөмрәли евтикмә комбинатынын тәшкилинин низинчи илдир ки, тикилир. Һәм дә Бакыда 4 нөмрәли евтикмә комбинатынын сөкмә низинчи илдир ки, тикилир, 2 нөмрәли евтикмә комбинатынын тәшкилинин низинчи илдир ки, тикилир. Гарадаг рајонунда евтикмә комбинатынын тикинтисиндә иш чәтин кедир. Кировабад вә Сумгајытда јеригәнәрәдә вә Сумгајытда јеригәнәрәдә евтикмә заводлары үчүн мәдәнләшдирилмәсинә баш лаинмамышдыр. Кировабад алминиум заводу үчүн лајинин туллантыларындан тикинти материаллары вә мә'мулатлы истеһсалы һәлә дә гаддаја салынмамышдыр. Тәкчә бунун үзүндән бизә нә гәдәр мәнзил итирмишик! Һәм дә, ајдын олмуғдур ки, рәһбәр ишчиләрдән һеч биринин партија мәсәләсинә бахылмамышдыр.

Гаршыја бешиллијин ахырындак ирипаелни евтикмә комбинатынын кучүнү 1,5 милјон квадратметрә чатдырмаг, јә'ни 1,7 дәфә артырмаг вәзифәси гојулур. Монолит евтикмә фәал сүрәтдә иншаф етдирилмәлидир.Ümumијәтлә, панелли вә монолит евләрини јаҳы артачаг, дөвләт вә кооператив мәнзил тикинтисининümumи һәчмININ 90 фаизини тәшкил едәчәкдир.

Тәсәрруфат үсулу илә тикинти ишләри апармаг дикәр мүһүм истигамәтдир. Бу нөв тикинтинин һәчми вә хүсуси чәкиси дә хејли артмалыдыр. Һәләлик исә өмәк коллективләринин үзәвләри илә тикилән јашајыш еләләриümumи һәчмин 15 фаизиндән чох дејилдир. Бунун әсас сәбәби одур ки, мүәссисәләрин рәһбәләри чевиклик кәстәрмирләр, күнүн тәләбләри руһунда ишләмәји бачармыг вә јахуд нилмәк истәмирләр. Тәәссүф ки, нә өмәк коллективләри, нә дә партија тәшкилатлары онлардан лазымлыча мә'ҹулијәт тәләб етмирләр. Биз Азәрнефтәјмләр Бирлијиндә, Азәрбајҹан дәмир јолунда мәнзил тикинтисинин һәчминин илләрдән бәри артмадығына, Автомобил Нәгліјәти Назирлијинин, «Үзви синтез», Кимјәвијә, Азәрчајтәрәм бирликләринин, бору-прокат заводунун өз иманларындан хејли аз јашајыш еләри тикдикләрини дәзмәјәчәјик.

Пленума назырлыг кедишиндә биз ишә тәшәббускарчасына, ишкүзарчасына јанашмамасына аид бир чох нүмунәләрдән хәбәр тутдуг. Кировә рајонунда јарадылмыш бә'зи ишчиләр гајдасы илә 25 өмәк коллективи үчүн јашајыш еләри тикин кооператив мүәссисәси дөгтәти чәлб едир. Бу тәчрүбәдән Нарманов рајонунда да истифадә олунур. Рајонда 51 мүәссисә јаратмышдыр. Кешләр машынгајырма заводунда һәм мәнзил тикинтисинин һәчмини артырмагла, һәм дә бир сыра сосиал-мәишәт објектләри тикмәји, фәһлә јатагханасыны, јемәханасыны јенидән гурмагла, көнчләр мәрәкәји јаратмаг мүвафиг олмушдур. Өнсән онлара! Бу ишдә мүәссисәнин директору В. Г. Өһмәдов јолдашын хидмәти бөјүкдүр. Адамларын гајғысына галмаг, онлары дүшүнмәк һәвәси олса, чох иш көрмәк мүмкүндүр.

Јолдашлар, тәсәрруфат үсулу ән кениш мигјасда мүдафиә олунмалыдыр. Дөвләт План Комитәсинин, Дөвләт Мадди-Техники Тә'мин Комитәсинин, Дөвләт Тикинти Комитәсинин, јерли Советләрин ичраијә комитәләринин, банкларын, тикинти сәнајеси вә тикинти материаллары сәнајеси мүәссисәләринин коммунист рәһбәрләри тәсәрруфат үсулуна кениш јол ачмалыдырлар. Амма һәр һалда мүәссисә рәһбәрләринин тәшәббускарлығындан вә өмәк рәкиблијиндән олдуғча чох шеј асылыдыр.

Тәәссүф ки, һәлә онларын бир чоху киминсә көнардан кәлиб онларын өвәзинә иш көрәчәјини көзләјир, фәалијәтсизлијә һагг газандыгын сәбәбләр ахтарыр, дүрүнлуг илләринин практикасыны давам етдирир. Ј. Гасымов адына машынгајырма заводунун директору О. П. Мәммәдов јолдаш Ленин рајонунун парткомунунсанлығына чыхыш едиб шикајәтләнирди ки, Бакы Совети Сабунчу гәсәбәсиндә ушаг мејданчаларынын, рајон ичраијә комитәсинин исә онун башчылыг етдији мүәссисәнин өз рајонундә мәшәт евинин тикинтисини јубадыр. Әлбәттә, бу вәзифәләр мәшәт евинин тикинтисини јубадыр. Әлбәттә, бу вәзифәләр ону бир сыра јашајыш еләрини тикмәји һазыр олдуғларына билдирмишләр. Азәрелектромашын, Бакыелектрикмәишәтчиһаз бирликләри, Бакы Шәһәр Советинин Ичраијә Комитәси да јарчы фирмаларда өмәкдашлығы сахламана салыблар. Биз белә сосиалист зиркәлијини алчышлајырыг!

Зәннимчә, даһа да өрәли кетмәк олар. Бир јарчы фирмаларда бирликдә тикинти материаллары, санитарија техникасы мә'мулаты истеһсал едән истиҳсаллардыр. Бу ишдә сосиалист јарадылмасы, јәгин ки, јарамаз вәзијәти дүзәлтмәк үчүн бә'зи рајонлар тапшырыглар индијәдәк јеринә јетирилмәмишдир.

Дөвләт План Комитәси, Дөвләт Тикинти Комитәси, Бакы, Кировабад, Сумгајыт шәһәр Советләринин ичраијә комитәләри јерлијә Агдерә сәнајеләринин Бирлијиндә вә дикәр әлагадар тәшкилатлар илә бирликдә тәкрар лифләр назырлајыб тәгдим етмәлидирләр ки, республиканын Назирләр Совети мүвафиг гәрар гәбул етсин.

Подрат тәшкилатларынын тәсәрруфат фәалијәтинин јахшылашдырмаг, онларын маддијә вәзијәтини сағламлашдырмаг үчүн чох иш көрүлмәлидир. Бу, тә'хирәсалынмаз вәзифәдир, хүсусән она көрә ки, республиканын бүтүн истеһсал саһәси кими тикинти бөлмәләри дә өлән илдән тамамилә јенә тәсәрруфатчылыг шәраитинә өчирилир. Лакин подрат тәшкилатларынын једдидә бир һиссәси кечән илин әәрәфләр баша вурмушдур. Сов.ИКП МК ијул (1988-чи ил) пленумунун тәләб етдији кими, белә бөлмәләрин јенидән тәшкил едилмәсинә вә һәтта ләғв олунмасына, ичарәјә верилмәсинә чәсарәтлә киришмәк лазымдыр. Өлкәнин бир чох шөбәләриндә кооператив принсипләри әсасында подратчы тикинти идарәләри вә һәтта трестләри јарадылыр вә бунлар өзләрини јахшы көстәрмишдир. Өлкәнин баша рекониарлында топланмыш бүтүн габагчыл иш тәчрүбәси кими, бу тәчрүбәни дә өјрәнмәк тә'мин едилмәлидир.

Мәнзил тикинтисинә хариҹи партнјорлардан чәлб едилмәси тәшәббүсү тәгдирәлајигдир. Мәсәлән, Хәзәр Көмичилији Идарәсинин рәһбәрлији компенсасија әсасында Бакыда јашајыш еләри тикилмәси барәсиндә болгарлара разылыг кәлмишдир. Кировабад металлургларынын пландан әлавә истеһсал етдикләри малјум кубрәсинин мүтәбиһлиндә јүгсәлавлар оксијләр үчүн бир сыра јашајыш еләри тикмәји һазыр олдуғларына билдирмишләр. Азәрелектромашын, Бакыелектрикмәишәтчиһаз бирликләри, Бакы Шәһәр Советинин Ичраијә Комитәси да хариҹи фирмаларда өмәкдашлығы сахламана салыблар. Биз белә сосиалист зиркәлијини алчышлајырыг!

Зәннимчә, даһа да өрәли кетмәк олар. Бир јарчы фирмаларда бирликдә тикинти материаллары, санитарија техникасы мә'мулаты истеһсал едән истиҳсаллардыр. Бу ишдә сосиалист јарадылмасы, јәгин ки, јарамаз вәзијәти дүзәлтмәк үчүн бә'зи рајонлар тапшырыглар индијәдәк јеринә јетирилмәмишдир.

Дөвләт План Комитәси, Дөвләт Тикинти Комитәси, Бакы, Кировабад, Сумгајыт шәһәр Советләринин ичраијә комитәләри јерлијә Агдерә сәнајеләринин Бирлијиндә вә дикәр әлагадар тәшкилатлар илә бирликдә тәкрар лифләр назырлајыб тәгдим етмәлидирләр ки, республиканын Назирләр Совети мүвафиг гәрар гәбул етсин.

(Арды 2-чи сәһифәдә)

РЕСПУБЛИКАДА МƏНЗИЛ ПРОБЛЕМИНИН ҺƏЛЛИНИ СУР'ƏТЛƏНДИРМƏК ТƏДБИРЛƏРИ ҺАГГЫНДА

(Əvvəл 1-ҹи сəhифədə)

ринин истər социал, истərсə də истисаднаһатларын даһа јахшы нəзərə алынмасыдыр. Чунки бу, сənаје јенə мənзиллər демək дејилдир, һəм də аһалинин олдуғо олан вə ödənildə истифадасына гаһан хејли вəсаитин дөврилјə чölə едилмəси демəкдир. Бизə дөвлət əсаслы вəсаит гојулуғу һесабына тикилən еләјин мənзил кооперативләринə сатылмасы практикасына ən фəал сүрətдə тəрəфдар чыхмалы, вətəндашларын јашадыглары мənзилләрин мирас гојмаг һүгугу илə сатын алмасына имкан јаратмалыдыр.

Иншаат бригадаларына, һабеләдə јерли материалларын истифадəсинə тəшвиг етмəјин кооператив формалары мүһүм көмəкчи васитə олмалыдыр. Чөрабјолда јерли хаммалдан ашагы һөв сенетинə јах бурахмаға бəшламышлар. Зəнкиланда гум вə түф јатаглары ишлədилир. Шəки районунун кəндлərиндə бишмиш көрпич бурахан сехлər јарадылыр. Пленумда һəзырлыглы кедмишдиг ки, мүасир информасија васитələринə хејирхаһ ишlərин бир чох үнваналарыны көстərмиш, əсл чошгунлуг, ахтарыш, төшəбүскарлыг нümунələрини мəсəлə кətirмишдир. Нахчыван МССР-дə, Ордан, Чəлилабад, Губа, Гусар, Дəвачи, Товуз, Көјчај вə Шаумјан (кənд) рајонларында белə хејирхаһ ишlərлə пиș мəшгул олмушлар. Бунлар фајдалы, ибрətамиз тəчрүбədир.

Өсрlər боју халг чај, каранча дашындан истифадə етмишдиг еләјр тикилмишдир, бир һəлə чај көрпичи демирик. Чајларымызын јатагларында тəбиətин өзүнүн һасилə кәтирдији чынгыл вə гум һə гədər истəсəн, вардыр. Дағчајларын сəнаје јолунда тəчрүбəсиндə јахшы фајдалардан, бир чох башга фајдалы материалардан истифадə етмək мүмкүндür. Дөвлət ордер, һəр јердə јүксək кејфијјәтли өнənк һазырламаға имкан вəрir. Јашајыш еләјри тикилмəси сəһəсиндə халгын төвфиөнинин, зənкин өн'ənəләринин унудулуг јаддан чыхарылмасына јол вərмək олмаз. Јаким санки сезләшмишми кими, һамы Бакыдан сементə, мишə дашы, панелләр, башга материаллар дашыныб кәтирилмәсини тəлəб едир.

Биз јерли партија, совет төсərrүфат органларынын рəһбərlərинин диггətини Азərбајчанын мүхтəлиф рајонларында еләјн тикиләркән јуз илəр боју истифадə едилмүш ən'ənəви васитələрини вə методлары ејдыылмасы үчүн һəр јердə кənд јығынчаглара кечирмəјин, агсаггалларда көрүшмəјин зərурі олдуғуна чölə етмишик. Ахы, дөгрудан да, тəсəлфи дејилдир ки, Бакыда еләјри јишар дашындан, Һенкəранда чај дашы ишlətмəклə тикирдилər, Кировабадын кənə мərкəзində өслиндə бүтүн биналар көрпичдир, тикилмишдир. Өсрlər боју јерли тикинти материалларындан бачарыгла истифадə едулмуш, адамларын чансағлығына тə'сир көстərən тəбиət-ичмə амилләри нəзərə алынмышдыр.

Јери көлмишкən билдиририк ки, биз республиканын бу вə ја дикər һонасында адətən һəр һансы кənд төсərrүфатын биткиләринин бечərилдијинə адыланылдығмыз тапшырмышлыг. Јохса, бə'зən гəрибə вəзијјət јараныр. Рајона кənə јерə рəһбər төшкүл тапмыш јахшы јерлə јүксək јерə гулагардына вурараг, өз кеfинə илə һərəкət едир, һəмин јер үчүн ən'ənəви олмајан кənд төсərrүфаты биткиләринин бечәрилмәсини јамијјətə гəрарда тәтбиг етмəјə башлајыр. Бунун нə ики нəтичəләндијинə ən бариз мисал Һенкəран рајонунун плантасијаларыдыр. Орада чај, ситрус биткиләри, башга нəсилдə сүбутедичи бəлкə бе-кəрəмə үчүн јарарлы олан чох мүнбит торпаглардан төрəмə өкини үчүн истифадə едилир.

Јолдашлар, үмумхалг сөзүнүмүз олан төбəтə, халгын ən'ənələринə бу вə ја башга нəсибət көстərилмəсинə дезмək олмаз. Бунлардан адамларын рифаһы наминə кениш истифадə етмək лазымдыр.

Јерли партија вə совет органлары, Дөвлət Мадди-Техники Төчһизат Комитəси, Дөвлət Аграр-Сənаје Комитəси, Тикинти Материаллары Сənаје Назирлији, Јерли Сənаје Назирлији, Азərсүтинити Идарəси, Тичарət Назирлији, Əһалијə Мəишət Хидмəти Назирлији əһалинин тикинти материаллары илə тə'мин едилмəсинə чидди јанашмалы, материалларын, алətlərин, васитələринин прокаты монтажларынын тəшкил етмəлидирлər. Васитələриликlə прокаты нікишаф етдирмək вə бунунла һəм јол тикинтиси техника васитələриндən истифадənin нəтичəси өмсалынды. Јүксəлдилмəси проблемини һəлл етмək лазымдыр. Тикинти материалларынын истеһсалына вə сатышына Азərбајчан да фəал сүрətдə гошулмалыдыр. Чунки Һефтчаладан мүһəрриб вə əмək ветераны Мисраг шикајət етдији кими, сə тикмək үчүн тикинти материалларыны кənд адамы бир чох илlər бундан əввəл олдуғу кими индi дə ала биlмəр.

Республиканын тикинти материаллары базасы бу күнүн вə хүсусən дə кölчəјин тəлəбатыны ödəмир. Сон илlərдə семент, асбест-семент вə керамика мə'мулату истеһсалы орта һесабла 1—2 дəфə, јерли сənаје материалларынын истеһсалы 3 дəфədən аз артмышдыр. Мənзил тикинтисинин сүр'ətи исə 6—8 дəфə дүнјанын јүксəкдүр. Ашкар үзүндүр ки, бу вəзијјət сənаје јаратмалыдыр. Тикинти материалларынын чох бөјүк мə'дənлərинə малик олан республикаја кечən ил лазым олан сементин вə шиферин 42 фаизи, асбест-семент боруларын 77 фаизи, кашынын 16 фаизи кənардан көтərилмишдир, һəр ил сементə, көрпичə вə һөтта гумла төчһизатда фасилələр үзүндən минлərlə иншаатчы бошдаја биlир.

Вəзијјətин белə көскин олдуғу шəрaитдə тикинти материаллары вə конструксијалары бурахан мүəссисələр сон дərəчə пис тикилир вə модернləшдирилир. Мəсələн, илин əввəлиндən бəри нəзərə алынмыш тутулан фондларын ancaг дөрддə бир һиссəси, Тикинти Материаллары Сənаје Назирлији үзрə исə јалныз 6 фаизи истифадəјə верилмишдир. Һијрин бели ил өрəнинə бинə көрпич истеһсалы дүнјанын ən ашағы сəвијјəсиндəдир.

Тикинти материаллары сənаје сиһəси инкишафында чидди сычрајыш етмəдən биз Мənзил програмыны, үмумən, сосиал вə əсаслы тикинти програмыны јеринə јетирə биlмəрик.

Республика Назирлəр Совети һерəјынын пленумун иштиракчыларына пајланмыш лајиһəсиндə бу вачиб саһənи инкишаф етдирмəјин јоллары көстərилмишдир. Көркин програмдыр, амма ону һəјата тəтбиг јеринə јетирмək јалныз ону демək олмаз. Бизə өз тəчрүбəмиз илə јеринə јетирмəјə чалышмаг лазымдыр: ахы, көлən илдən пландан əлавə истеһсал едилəчəк бүтүн мəһсул кənишлənмишдир, үфүнү дөгру үзаглашдыр. Тезликлə ордалар микрорајонларын сағлыны чаш-баш салачагдыр. Бəс, көрүн нə гədər торпаг тутулмуш, нəглијјат, коммуналərазиларымыз нə гədər үзаныбмышдыр.

Шəһərlərин көһнə һиссəсинин гағрысыны да чөкмək лазымдыр. Мəсələн, Бакынын көһнə һиссəси шəһərə һеч дə јарашыг вермир. Хрөстовы, Паралелны, Свердловск көчələри вə ја бәднам «Хрушчов» binaларынын һаје мə'марымыза, һəм ишлəтмəлијмиша, һəм дə шəһərин рəһбərlərинə хачалət вərмəлидир. Совет күчəсиндə јашајанларын көрүн нечə нəсли дејишиб, амма онун тикинтисинə јолу јохдур. Сə'дəнин јаранмасы үчүн ancaг бəзи јерлərдən нə вахт мүасир мөһəллələрə чеврилəчəјини көрмək һеч биринə гисмət олмајыб.

Бакынын вə Сумғајытын һəјəтəјərlərində көбалак кими јан-јана битən өзбашына тикинтилər бу шəһərlərин өсл сосиал бəласына чеврилмишдир. 1965-чи илдə Сумғајыта сон дахманын тəнəзzүлү илə нечə чүрүлдүгү јахшы ки, јадымдадыр. О заман кимин јалына көлərди ки, сонрадан һəмин чаван шəһər белə өјөнчрлəшəчək? Јерли һакимијјət органларынын сөһлənкарлығы, мəнсулдар үрвəаринə јерləшдирилмəсинə республика үчүн ганларынын сəһлəри үзүндən Сумғајытын əһалисин аиласыначасына артырылмасы, Фəһлələрин сехлərə јаван өјдирилмəсинə көтүрүлдүгү, онларын һарада вə нечə јашајачаглары, аиләләринин нечə јерләшəчəклəри барəдə дүшүнмүрдүлər.

Һəр бир јашајыш мəнтəгəсинə мадди вə мə'нəви мəдəнијјətин өнүдəтинə өкс етдирмək, өзүнүн бүтүн көркүнə илə сəнаје јолунда бөјүк вə мə'нəви зəвг ашыламалыдыр. Һамыја мə'лумдур ки, јашајыш мүнити аһəнкдар олан абад шəһərдə адамлар һəр мүмкүн, һəм хошхејјət олурлар, фərəһлə јашајыр вə ишлəјирлər.

Бакы өлкənин отуз ən бөјүк шəһəри арасында мənзил фондунун су көмəкləри вə канализасија илə тə'минаты чəһətдən 15-ҹи јери, исти су төчһизаты, мərкəзləшдирилмиш гыздырма системи вə ванна отагларынын сајы чəһətдən ахырынчы јери тутур. Мəшгəлə Булбулə, Билкəһ, Өмərəјмајлы, Сурəханы, 20-ҹи саһə кими јери јашајыш мəсələсиндə үмумијјətлə канализасија вə су көмəкләри јохдур.

Республиканын башга шəһərlərində дə коммунал саһənин вəзијјəti бундан јахшы дејилдир. Көндərdiкləri вəзијјət өз үмумијјətinə ачыначагдыдыр.

Мənзил истисмар саһələринин, мənзил-коммунал көмəкləринин вə башга идарələрин иштиракларынын вəтəндашлара бүрократик, е'тинасыз мүнасибəти илə алагадар МК-ја, дикər идарələра һаглы олараг чохлу шикајət көндərилир. Јашлы адамлара, мүһарибə өлилərinə, өмək ветəраналарына формал вə бүрократ мүнасибəт хүсусилə нидаət догурур. Биз адамларын е'тијаҹларына диббəрчə диггəт вермəјə вə вахтдан дə өзүмүзү јох едəчəјик?

Мənзил фондунун мүһафизəсинə гајғы көстərилмəјən, бəлкə дə шикајət чох олмазды, Сынмыш күчə јапмалары вə пəнчərələр, пилləкənlər, сују-ахан кранлар, агзынадək долу зибил габлары, тəəссүф ки, ашг бир һал олмушдур. Бүтүн бир јашајан адамлардан јүзлərчə шикајətə нечə дə тə'сир көстərир!

Јолдашлар, евин тикилмəси, өлбəттə, вачибдир, лакин ону горумаг даһа вачибдир. Белə һесаб едирəм ки, евлərин вə бүтөв јашајыш мəсələринин чəсарətлə подрат хидмəтинə вərмək лазымдыр. Биздə өзлиндə далан-дарларын, санитарија техникаларынын подрата кечирилмəси, профилактика бахышлары вə мənзилlərin тə'мири системи ишlənир һазырланмамышдыр. Бөлкə елə етмək лазымдыр ки, мənзил истисмар саһələринин вə мənзил-коммунал көмəкləринин јенələрини сакинлər өзləri сечсинлər вə рəислər мүнтөкəм сүрətдə онларын гаршысында һесабатлары да разылашдырылмыш мүддətlərдə кечирилмəлидир.

Идарə мənзил фондунун хүсусилə пис истифадə олунмасына көрə, бəрə-бəрə едилир. Идарə мənзил фондунун демək олар јарысының тə'мили тə'мирə өһтијачы вар. Лакин бир чох назирликlər бунa гајғы көстərмирlər. Һəлə бир нечə ил өрəнə бинə көрə мənзилlərin тə'мини үчүн ancaг бүтүн вəсаитə гаһан хејли вəсаитин јарадылмасы, Јахшы ки, бəзи јерлərдə јаранмышдыр. Бу, өзлиндə јахшы һаллардыр. Ancaг бүтүн јерлərдə јох